

Discussiepaper

over wijziging van de non-discriminatiegrond seksuele gerichtheid in de Awgb; gezichtspunten uit het internationale gelijke behandelingsrecht en vanuit de oordelenpraktijk van het College

Vraag 1: wat is in uw optiek de toegevoegde waarde van wijziging van de term 'hetero- of homoseksuele gerichtheid' in de Awgb in de term 'seksuele gerichtheid'?

1. De motie van Van Dijk, Buitenweg en Yesilgoz-Zegerius is ingediend in het kader van de parlementaire behandeling van het voorstel voor een Wet verduidelijking rechtspositie transgender personen en intersekse personen in relatie tot de non-discriminatiegrond geslacht. De te onderzoeken wijziging wil blijkens de motie en kamerstukken zowel aansluiting zoeken bij internationaal gebruik als (meer) aansprekend zijn voor lesbiennes, biseksuelen en a-seksuelen.¹ Bij deze argumentatie kunnen de volgende opmerkingen geplaatst worden.

2. Het feit dat in de Awgb is gekozen voor de term 'hetero- of homoseksuele gerichtheid' valt in de eerste plaats te verklaren door de uitdrukkelijke wens van de wetgever om met de Awgb zo groot mogelijke duidelijkheid en rechtszekerheid te bewerkstelligen. Bij dat streven paste het gebruik van termen in de wet die niet nader afhankelijk zouden zijn van een nadere interpretatie of afbakening door de rechter of de (toenmalige) Commissie Gelijke Behandeling. Om die reden is gedurende de totstandkoming van de Awgb de oorspronkelijk voorgestelde discriminatiegrond 'seksuele gerichtheid' vervangen door 'hetero- of homoseksuele gerichtheid'. In de memorie van antwoord bij het wetsvoorstel werd in dit verband naar voren gebracht dat de begrippen 'seksuele gerichtheid' of 'seksuele voorkeur' zeer onbepaald waren en derhalve allerlei vormen van seksualiteit zouden kunnen omvatten. Daaraan werd toegevoegd dat de opvattingen over seksualiteit nog niet zodanig waren gewijzigd dat alle vormen van seksuele gerichtheid of seksuele voorkeur geaccepteerd geacht konden worden. Tevens werd overwogen dat over discriminatie op grond van andere vormen van seksueel gedrag weinig bekend is, terwijl juist discriminatie van personen - zowel mannen als vrouwen - met een homoseksuele gerichtheid de aanleiding vormde voor het wetsvoorstel.² In de evaluaties van de Awgb die sinds 1994 hebben plaatsgevonden en in commentaren op individuele oordelen wordt herhaaldelijk terugverwezen naar dit streven van de wetgever naar duidelijkheid en rechtszekerheid. Oordelen van de CGB of het College die bijvoorbeeld het gesloten systeem van uitzonderingen op het verbod van onderscheid 'omzeilden' werden vanuit dit perspectief veelal bekritiseerd. Zij zouden afbreuk doen aan de bedoeling van de wetgever. Vervanging van de discriminatiegrond 'hetero- of homoseksuele gerichtheid' door 'seksuele gerichtheid' legt een aantal interpretatie- en afbakeningskwesaties ten aanzien van deze laatste term op het bord van de rechter en het College (bijvoorbeeld: omvat deze term ook pedoseksuele gerichtheid en zoofilie?), waardoor enigszins afbreuk gedaan zou kunnen worden aan het belang van duidelijkheid en rechtszekerheid.

3. Van de mensenrechtencatalogi in verdragen noemt alleen artikel 21 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie seksuele gerichtheid expliciet. Dit is overigens de meest recente anti-discriminatieclausule met een ruime strekking. De rechtspraak van het Hof van Justitie over discriminatie op grond van seksuele gerichtheid ex artikel 21 EU-Handvest is beperkt en betreft tot dusverre louter homoseksuele

---

¹ *Handelingen II* 2017/18, nr. 89, item 32-4

https://www.eerstekamer.nl/behandeling/20180605/behandeling_eerste_termijn_van_de

² *Kamerstukken II*, 1991/92, 22014, nr. 5, p. 21

<https://resolver.kb.nl/resolve?urn=sgd%3Ampg21%3A19911992%3A0003580>

gerichtheid.³ Seksuele gerichtheid is een gebruikelijke term in non-discriminatieregelgeving binnen de Europese Unie.⁴

4. Protocol No. 12 bij het EVRM dateert van 4 november 2000⁵ en is – ook voor Nederland – op 1 april 2005 in werking getreden. Artikel 1 van dat Protocol bevat evenals artikel 14 EVRM naast een aantal expliciet genoemde gronden een verzamelclausule 'andere status'. Bij de totstandkoming van Protocol No. 12 is het vraagstuk van uitbreiding van de uitdrukkelijk genoemde discriminatiegronden aan de orde geweest, waarbij onder meer gedacht werd aan seksuele gerichtheid. Uiteindelijk is volstaan met de al in artikel 14 van het EVRM opgesomde discriminatiegronden.⁶ Deze keuze werd aanvaardbaar geacht omdat seksuele gerichtheid binnen het bereik van de verzamelclausule 'andere status' viel, zodat van een inhoudelijke tegenstrijdigheid geen sprake was.⁷ Het is inderdaad vaste rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens dat seksuele gerichtheid onder de noemer andere status binnen het bereik van artikel 14 EVRM valt, waarbij de leidende arresten zien op situaties rond homoseksuele gerichtheid.⁸

5. Slechts enkele Europese grondwetten verbieden discriminatie op grond van seksuele gerichtheid expliciet. Een voorbeeld vormt artikel 13, tweede lid, van de Portugese grondwet. In hoofdstuk 1 (grondbeginselen) van de Zweedse grondwet wordt de overheid verplicht om discriminatie, onder meer op grond van seksuele gerichtheid, te bestrijden (bij wijze van een zorgplicht). In hoofdstuk 2 (fundamentele rechten en vrijheden) wordt deze grond in het kader van de in dat hoofdstuk beschermde gelijkheidsrechten evenwel niet geëxpliciteerd.⁹ Bij deze voorbeelden valt op dat de seksuele gerichtheid niet nader geduid wordt.

6. Een *quick scan* van de gelijke behandelingswetgeving in ons omringende landen levert wat dat betreft een wisselend beeld op. Het Duitse *Allgemeines Gleichbehandlungsgesetz* verbiedt discriminatie op grond van *sexuelle Identität*. Belgische equivalenten volgen eenzelfde stramien bij het verbieden van onderscheid op grond van seksuele geaardheid.¹⁰ Daar tegenover staat de gespecificeerde structuur in de Engelse *Equality Act 2010*. Artikel 12, eerste lid, van deze wet luidt: "(1) Sexual orientation means a person's sexual orientation towards— (a) persons of the same sex, (b) persons of the opposite sex, or (c) persons of either sex." Seksuele gerichtheid omvat daarmee de homo-, hetero- en biseksuele gerichtheden.

7. Deze korte verdragsrechtelijke en rechtsvergelijkende verkenning laat zien dat het beeld van wat als internationaal gebruikelijk geldt, niet eenduidig is. Als de non-discriminatiegrond verdragsrechtelijk of op grondwettelijk niveau wordt geëxpliciteerd, gebeurt dit wel onder de noemer seksuele gerichtheid zonder nadere duiding. Op het niveau van non-discriminatiewetgeving in ons omringende landen is in ieder geval in de Engelse wetgeving sprake van explicitering en specificering van seksuele gerichtheden.

---

³ HvJ EU, *Léger*, arrest van 15 april 2015, ECLI:EU:C:2015:288. Zie ook het Gerecht voor ambtenarenzaken EU, arrest van 14 oktober 2010, ECLI:EU:F:2010:125.

⁴ Vgl. ook de Richtlijn 2000/78/EG van de Raad van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep.

⁵ *Trb.* 2001, 18.

⁶ *Explanatory Report to the Protocol No. 12 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*, § 20. Zie ook *Kamerstukken II 2002-2003*, 28 100 (R 1705), nr. 7.

⁷ *Handelingen II 2002-2003*, p. 5225-5228.

⁸ EHRM, *Salgueiro da Silva Mouta t. Portugal*, arrest van 21 december 1999, zaak nr. 33290/96; EHRM, *E.B. t. Frankrijk*, arrest van 22 januari 2008, zaak nr. 43546/02.

⁹ In tegenstelling tot in ieder geval: ras, kleur, etnische afkomst en geslacht.

¹⁰ Zie de Wet ter bestrijding van discriminatie en tot wijziging van de wet van 15 februari 1993 tot oprichting van een Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding uit 2003 en de Wet ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie uit 2007.

8. Tot de LHBTI-groep behoren lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgenders en intersekse personen. Vertaald in non-discriminatiegronden gaat het daarbij om respectievelijk hetero- of homoseksuele gerichtheid (LHB) en geslacht (TI). Het verwondert dan ook niet dat in de loop van de parlementaire behandeling van een initiatiefvoorstel dat onderscheid op grond van geslachtskenmerken, genderidentiteit en genderexpressie expliciet wil verbieden, ook stilgestaan wordt bij de formulering van de non-discriminatiegrond die een ander deel van dezelfde groep betreft.

9. Aan het aannemen van de motie lijkt mede ten grondslag te liggen dat de formulering seksuele gerichtheid aansprekender zou zijn voor lesbiennes, biseksuelen en a-seksuelen. Het lijkt de indieners van de motie dus niet zozeer te gaan om het dichteren van een vacuüm in de rechtsbescherming. Dit laatste beeld vindt bevestiging in de oordelenpraktijk van het College.

10. De oordelenpraktijk van het College biedt immers talrijke voorbeelden van klachten van lesbiennes en biseksuelen die behandeld zijn onder de noemer hetero- of homoseksuele gerichtheid in de zin van de Awgb. Een overzicht is als bijlage bij deze paper gevoegd. Overigens past daarbij de opmerking dat de hoeveelheid oordelen die überhaupt betrekking heeft op deze discriminatiegrond op het geheel van de oordelen van het College (en voorheen de Commissie Gelijke Behandeling) tamelijk gering is: 71 oordelen op een totaal van 4036 (stand van zaken per 1 juni 2019).

11. In menig oordeel van het College wordt overigens korthedshalve gesproken van seksuele gerichtheid.¹¹

12. In relatie tot asexualiteit zijn aan het College nog geen klachten voorgelegd. Een casus waarin iemand uitsluiting ondervindt op deze grond is wellicht niet eenvoudig te construeren, mede in het licht van het feit dat de Awgb slechts betrekking heeft op een beperkt aantal terreinen van het maatschappelijk leven. Op voorhand kan evenwel in ieder geval niet worden uitgesloten dat deze vorm van seksuele gerichtheid onder de noemer hetero- of homoseksuele gerichtheid geschaard zal worden. Voor zover personen met een andere seksuele gerichtheid dan hetero- of homoseksuele gerichtheid zich minder aangesproken voelen door de huidige terminologie, kan worden opgemerkt dat het op zich zorgwekkend is indien lesbiennes, biseksuelen, a-seksuelen en anderen zich niet beschermd voelen door de gelijkbehandelingswetgeving. De oplossing hiervoor ligt echter wellicht niet zozeer in een aanpassing van de wettekst, maar meer in goede en gerichte voorlichting- en bewustwordingscampagnes. Hierin zouden zowel het College voor de Rechten van de Mens als de belangenverenigingen een belangrijke rol kunnen spelen. Het College voor de Rechten van de Mens zou in haar voorlichting nog meer kunnen benadrukken dat ook deze groepen bij het College terecht kunnen als zij zich gediscrimineerd of achtergesteld voelen.

13. Wanneer de strekking van de motie mede is om een meer aansprekende formulering van de non-discriminatiegrond te vinden voor lesbiennes, biseksuelen en a-seksuelen, kan wellicht verkend worden of een gespecificeerde formulering - denk aan bovenstaand voorbeeld in de Engelse *Equality Act 2010* - dit doel niet beter zou dienen. De vraag naar het bestaan van een maatschappelijke noodzaak *in deze zin* vraagt in ieder geval om motivering, mocht het tot een voorstel tot wetswijziging komen.

14. Een juridische noodzaak tot aanpassing lijkt vooralsnog niet aan de orde te zijn.

---

¹¹ Zie bijlage

Vraag 2: zou de Awgb met de term 'seksuele gerichtheid' ook vormen van seksuele gerichtheid beschermen die (indien gepraktiseerd) tot strafbare handelingen en/of (mogelijke) strafbare schendingen van rechten van anderen leiden?

15. Bij seksuele gerichtheid die indien gepraktiseerd tot strafbare handelingen en/of mogelijke schending van de rechten van andere leiden, kan gedacht worden aan seksuele gerichtheid naar kinderen of dieren.

16. Seksuele gerichtheid is zoals bekend iets anders dan seksuele geaardheid. Zie daarover uitgebreid de totstandkomingsgeschiedenis van de Awgb. Kort gezegd, geaardheid is het zijn, terwijl gerichtheid mede het praktiseren bevat; daarbij dienen de grenzen van het recht in acht genomen te worden.

17. Naast de tekst geeft de totstandkoming van de Awgb evenmin weinig aanknopingspunten voor het scharen van strafbare, schendende *gerichtheden* - in de zin van concrete handelingen - onder het bereik van deze wet.

18. Het voorstel voor de Awgb sloot blijkens het nader rapport wat betreft de gebruikte terminologie aan bij de tekst van het wetsvoorstel tot aanvulling van het Wetboek van Strafrecht met enkele bepalingen tot het tegengaan van discriminatie op grond van ras, geslacht of seksuele gerichtheid.¹² In afbakenende zin merkte de regering daarbij in de memorie van antwoord op dat het bij homoseksuele gerichtheid gaat om gedragingen tussen volwassenen onderling.¹³

19. Ook zou je uit de totstandkomingsgeschiedenis van de Awgb af kunnen leiden dat geïmpliceerd is dat geen bescherming wordt geboden aan strafbare handelingen. Zie bijvoorbeeld de volgende passage uit de memorie van antwoord: "Met betrekking tot gevallen van discriminatie op grond van seksuele gerichtheid anders dan homo- of heteroseksuele gerichtheid, kan er overigens op worden gewezen dat nu deze wet deze materie niet regelt, dit niet betekent dat discriminatie toegestaan zou zijn. De rechter zal in een hem voorgelegd geval - *aan de hand van het geldende recht* [onze cursivering] - moeten oordelen over de rechtmatigheid van het gemaakte onderscheid."¹⁴ Tot dat geldende recht behoort ook regelgeving die bepaalde seksuele gedragingen strafbaar stelt.

20. Overigens bevat de totstandkomingsgeschiedenis van de Awgb passages die ervan getuigen dat in de discussie over bepaalde seksuele gerichtheden nog heel verschillend gedacht werd. Onder punt 2 verwezen wij reeds naar de overweging dat over discriminatie op grond van andere vormen van seksueel gedrag (dan homoseksuele gerichtheid) weinig bekend werd geacht. Dat is in zoverre anno 2019 niet anders dat er ook nu geen voorbeelden bekend zijn waarin sprake was van maatschappelijke uitsluiting of benadeling op basis van seksuele gedragingen of gerichtheid die niet onder de noemer van homoseksuele gerichtheid viel(en) te brengen.

21. De oordelenpraktijk van het College biedt geen voorbeelden van verzoeken onder de Awgb bij een pedoseksuele gerichtheid of een seksuele gerichtheid op dieren.

---

¹² Kamerstukken II 1990/91, 22014, B, p. 18

<https://resolver.kb.nl/resolve?urn=sgd%3Ampg21%3A19901991%3A0007068>

¹³ Kamerstukken II 1988/89, 20239, nr.5, p.19: "Geantwoord is dat het bij homoseksuele gerichtheid gaat om gedragingen van volwassenen onderling en dat deze geen reden mogen zijn om mensen in hun maatschappelijk functioneren te belemmeren."

¹⁴ Kamerstukken II 1991/92, 22014, nr. 5, p. 21.

22. Oordeel 2018-68 onder de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte is overigens het enige oordeel van College over pedoseksualiteit, zij het onder een andere non-discriminatiegrond. In deze zaak betoogde de verzoeker dat zijn arbeidsovereenkomst was beëindigd vanwege zijn (vermeende) pedoseksuele geaardheid. Het College oordeelde in deze zaak dat een pedofiele stoornis een psychische stoornis is in de zin van de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte (WGBH/CZ). De WGBH/CZ beschermt niet alleen personen met een handicap of chronische ziekte, maar ook personen aan wie een dergelijke aandoening wordt toegeschreven (vermeende handicap of chronische ziekte). Overigens leidde dit niet tot de conclusie dat het gemaakte onderscheid ongerechtvaardigd was.¹⁵

23. Na een eventuele herformulering van de betreffende non-discriminatiegrond in de Awgb in lijn met de motie zal bijvoorbeeld een verzoek om een oordeel afkomstig van een persoon van wie door uitingen op social media blijkt dat hij pedoseksuele gevoelens heeft (maar niet dat hij daarnaar gehandeld heeft) na een afwijzing van een sollicitatie door een basisschool mogelijk sneller gedaan worden dan nu het geval is.

Vraag 3: indien uw antwoord op vraag 2 bevestigend is: bestaan er naar uw mening binnen de algemene systematiek van de Awgb - eventueel na wetwijziging - mogelijkheden om bovengenoemde situaties te adresseren? En zo ja, welke?

24. Rubricering naar Engels voorbeeld (zie hiervoor) kan duidelijkheid bieden, wanneer de wetgever de in vraag 2 bedoelde seksuele gerichtheden van de bescherming door de Awgb - na een herformulering van de non-discriminatiegrond in lijn met de motie - onwenselijk acht en uit wil sluiten.

25. Ook buiten het terrein van het gelijkebehandelingsrecht wordt de term seksuele gerichtheid gehanteerd. Zo is in het Europese migratierecht vervolging op grond van seksuele gerichtheid een reden waarom iemand in aanmerking kan komen voor de vluchtelingenstatus. Artikel 10, eerste lid, onder d, van de Kwalificatierichtlijn (Richtlijn 2011/95/EU van 13 december 2011) bepaalt dat seksuele gerichtheid in dit verband geen handelingen omvat die volgens het nationale recht van de lidstaten als strafbaar worden beschouwd. De achtergrond van deze begrenzing van de term seksuele gerichtheid is onder meer dat ernaar gestreefd is om geen (vluchtelingen)bescherming te verlenen aan personen die op de vlucht zijn voor personen die worden vervolgd voor pedoseksuele activiteiten.¹⁶ Dit artikel uit de Kwalificatierichtlijn illustreert dat er bij het gebruik van de term seksuele gerichtheid in regelgeving wel behoefte kan zijn om deze term nader af te bakenen teneinde bescherming van niet-beschermenswaardige - want strafbaar gestelde - seksuele activiteiten expliciet uit te sluiten. Het vormt daarbij tevens een voorbeeld van een andere manier waarop de afbakening/begrenzing van het begrip seksuele gerichtheid zou kunnen worden geëxpliciteerd.

26. Elementen die bij de beoordeling van verzoeken onder de huidige discriminatiegrond een rol kunnen spelen, zijn onder vraag 2 al aan bod geweest.

¹⁵ <mensenrechten.nl/nl/oordeel/2018-68>.

¹⁶ Andere seksuele activiteiten die in veel landen strafbaar gesteld zijn, vallen in de categorie seks met dieren. In Nederland is dit strafbaar sinds 2010. In Duitsland is het verbod op seks met dieren in 2015 door het *Bundesverfassungsgericht* niet in strijd bevonden met het grondwettelijk gegarandeerde 'recht op seksuele zelfbestemming', hoewel in de betreffende zaak door de verzoekers was betoogd dat de Duitse strafbaarstelling van seks met dieren neer zou komen op discriminatie wegens zoofilie (BVerfG 8 december 2015, 1 BvR 1864/14 - Rn. (1-15), <www.bverfg.de/e/rk20151208_1bvr186414.html>).

Daarnaast kunnen bijvoorbeeld grondwets- en verdragsconforme interpretatie genoemd worden.

Vraag 4: er ligt een initiatiefwetsvoorstel ter behandeling in de Tweede Kamer waarin wordt voorgesteld om artikel 1 van de Grondwet uit te breiden met onder andere de grond '(homo- of heteroseksuele) gerichtheid'. Luiden de antwoorden op de vragen 2 en 3 volgens u anders voor het opnemen van de grond seksuele gerichtheid in artikel 1 van de Grondwet, gelet op het verschil in terminologie (discriminatie en onderscheid) en systematiek (open en gesloten systeem) van deze beide wetten?

27. Het gesloten systeem in de Awgb vraagt om zoveel mogelijk richting en precisie bij een eventuele wetswijziging.

28. Bij de Grondwet geldt dat alle daarin genoemde non-discriminatiegronden algemeen zijn, zonder specificatie.¹⁷ Dit *prima facie* verschil is verklaarbaar gelet op de aard van de grondwet en de bijbehorende complexe wijzigingssystematiek.

Vraag 5: ziet u nog andere juridische consequenties van wijziging van de terminologie?

29. Nee.

---

¹⁷ *Kamerstukken II* 2011/12, 32 411, nr. 5, p. 10.

https://www.eerstekamer.nl/behandeling/20120917/advies_van_de_raad_van_state_en/document3/f=/vj2yh1f4q5zg.pdf

BIJLAGE

Oordelen College voor de Rechten van de Mens (voorheen: Commissie gelijke behandeling) over de grond 'hetero- of homoseksuele gerichtheid'.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2018-117>

Geen discriminatie op grond van homoseksuele gerichtheid of burgerlijke staat bij het bezoek van een vrouw aan haar huisarts

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2017-33>

Stichting Sanquin Bloedvoorziening maakt geen verboden onderscheid op grond van seksuele gerichtheid door een man tijdelijk uit te sluiten als bloeddonor vanwege het belang van de volksgezondheid.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2016-10>

A.Th. de Boer & Zonen B.V. discrimineerde een man op grond van zijn homoseksuele gerichtheid door hem af te wijzen voor een stageplaats.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2015-143>

Niet is gebleken dat Stichting Aeres Groep een vrouw discrimineerde op grond van haar homoseksuele gerichtheid.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2015-142>

Fletcher Hotel Exploitaties B.V. discrimineerde een homoseksuele man van Surinaamse afkomst door zijn klachten over discriminatie onzorgvuldig te behandelen. Geen sprake van victimisatie.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2015-136>

Een man kan niet aantonen dat Laspartners Multiweld B.V. hem discrimineerde op grond van zijn homoseksuele gerichtheid. De hernia van de man is geen chronische ziekte.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2015-93>

Geen sprake van discriminatie door Stichting De Opbouw bij de behandeling van een homoseksuele man nadat hij een relatie met zijn leidinggevende kreeg. Wel maakte de regiomanager een discriminerende opmerking.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2015-46>

Stichting Sanquin Bloedvoorziening discrimineerde een man door hem permanent uit te sluiten van bloeddonorschap omdat hij seksuele contacten heeft (gehad) met mannen.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2015-7>

Stichting VU-VUmc discrimineerde een homostel niet door hun aanvraag voor een behandeling met IVF in combinatie met draagmoederschap af te wijzen.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2015-6>

Stichting Geertgen discrimineerde een homostel niet door hun aanvraag voor een behandeling met IVF in combinatie met draagmoederschap af te wijzen.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2014-110>

Zaalverhuur7 maakt jegens COC Midden-Nederland verboden onderscheid bij de afwijzing van een aanvraag voor de verhuur van een zaal in een kerkgebouw.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2014-109>

Evangelische Gemeente Utrecht maakt jegens COC Midden-Nederland verboden onderscheid bij de afwijzing van een aanvraag voor de verhuur van een zaal in haar kerkgebouw.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2014-107>

Niet gebleken dat Stichting Pensioenfonds van de Metalektro onderscheid maakt op grond van homoseksuele gerichtheid door het niet toekennen van partnerpensioen. College niet bevoegd te oordelen over vraag of onderscheid is gemaakt bij niet toekennen van bijzonder partnerpensioen.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2014-106>

Stichting Pensioenfonds ABP maakt geen onderscheid op grond van homoseksuele gerichtheid door het niet toekennen van partnerpensioen. College niet bevoegd te oordelen over vraag of onderscheid is gemaakt bij niet toekennen van bijzonder partnerpensioen.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2014-94>

Woningbouwvereniging "Volksbelang" maakt jegens een huurder verboden onderscheid op grond van homoseksuele gerichtheid door niet te hebben gezorgd voor een discriminatievrije woonomgeving.

Discussiepaper wijziging non-discriminatiegrond seksuele gerichtheid in de Awgb

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2014-46>

Niet gebleken dat advocaat een cliënt heeft gediscrimineerd vanwege zijn homoseksuele gerichtheid.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2014-16>

Het College is niet bevoegd het handelen van de Nederlandse Orde van Advocaten te toetsen aan de gelijkebehandelingswetgeving.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2013-153>

NS Reizigers B.V. heeft jegens een werknemer geen onderscheid op grond van homoseksuele gerichtheid gemaakt door de wijze van bescherming tegen discriminatie. NS Reizigers B.V. heeft ook geen onderscheid op grond van handicap of chronische ziekte gemaakt door de man af te wijzen voor functies van machinist. Geen strijd met het verbod van victimisatie.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2012-139>

KPN Corporate Market B.V. maakt zich niet schuldig aan discriminatie van een medewerkster vanwege haar homoseksuele gerichtheid.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2012-39>

Een stichting gericht op sociale werkvoorziening maakt zich schuldig aan victimisatie.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2012-38>

Creditsmedia B.V., een uitgever, maakt geen onderscheid op grond van homoseksuele gerichtheid.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2011-128>

Een man is gediscrimineerd vanwege zijn homoseksuele gerichtheid. Werkgever is hier onvoldoende tegen opgetreden. Niet is gebleken dat de man ook is gediscrimineerd vanwege zijn afkomst.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2011-71>

Een zorginstelling heeft verboden onderscheid op grond van homoseksuele gerichtheid gemaakt door een klacht over discriminatie niet zorgvuldig te behandelen. Tevens strijd met het verbod van victimisatie door een werknemer die heeft geklaagd over discriminatie niet langer op te roepen.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2011-58>

Uitzendbureau heeft klacht over discriminatie voldoende zorgvuldig onderzocht.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2011-57>

Geen vermoeden dat sprake is geweest van discriminatie door producent van chocoladeproducten. Voldoende zorgvuldige klachtbehandeling. Geen victimisatie bij beëindiging arbeidsverhouding.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2010-169>

Niet is gebleken dat een bedrijf onderscheid op grond van homoseksuele gerichtheid heeft gemaakt door een stichting als klant te weigeren.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2010-137>

Bij afwijzing homoseksuele sollicitant is verwezen naar 'homo-achtig' gedrag.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2010-135>

Verboden onderscheid op grond van seksuele gerichtheid door medewerker bij keukencentrum te intimideren en zijn arbeidsovereenkomst niet te verlengen; strijd met de wet bij de klachtenbehandeling.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2010-98>

Geen onderscheid op grond van seksuele gerichtheid, geslacht, leeftijd en burgerlijke staat in Conversieregeling voor militaire pensioenen.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2010-92>

Geen bewijs voor vermoeden van discriminatie op grond van seksuele voorkeur op de werkvloer.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2010-71>

Discriminatie van vrouw op grond van leeftijd en handicap door medegebruikers van een lesbo-chatsite niet beschermd door gelijke behandelingswet. Onvoldoende bewijs van discriminatie op grond van seksuele gerichtheid door personeel van de chatsite. Geen onjuiste klachtbehandeling door exploitant van de chatsite.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2010-40>

Beheerder van natuurgebied maakt geen onderscheid op grond van seksuele gerichtheid door bosschages te snoeien en te kappen.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2010-32>

Discussiepaper wijziging non-discriminatiegrond seksuele gerichtheid in de Awgb

Geen onderscheid op grond van homoseksuele gerichtheid door de weigering handdoeken te bedrukken met een tekst die verwijst naar een gaysporttoernooi.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2010-19>

Huisregel dat mannen alleen met een vrouw feest kunnen bezoeken, is in strijd met de wet.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2009-91>

Vrouw meent dat het einde van haar inleenperiode is ingegeven door haar seksuele gerichtheid, gelet op de opmerking die een leidinggevende maakte over haar geaardheid.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2009-31>

Ziekenhuis biedt geen IVF-behandelingen aan lesbisch paar. Indirect onderscheid op grond van seksuele gerichtheid, objectief gerechtvaardigd door beroep op wetgeving inzake gebruik van donorsperma. Mogelijk wel onderscheid op grond van seksuele gerichtheid in de dagelijkse praktijk: onderscheid bij de uitvoering van het beleid.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2008-159>

Geen onderscheid op grond van homoseksuele gerichtheid bij afwijzing sollicitaties voor functies bij Economische Zaken en Buitenlandse Zaken. Commissie niet bevoegd te oordelen over visumverlening.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2008-158>

CGB niet bevoegd te oordelen over selectie van kandidaten voor televisieprogramma.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2008-50>

Een bedrijf handelt in strijd met de wet door niet te voldoen aan de zorgverplichting en maakt onderscheid op grond van seksuele gerichtheid bij de beëindiging van de arbeidsovereenkomst.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2007-5>

Verweerster heeft onderscheid gemaakt bij de bejegening tijdens de sollicitatieprocedure maar geen onderscheid bij de reden van afwijzing. Voorts heeft verweerster de klacht van verzoeker onzorgvuldig behandeld.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2006-124>

Geen vermoeden van onderscheid op grond van homoseksuele gerichtheid bij de bejegening en geen onzorgvuldige klachtenbehandeling. Verzoeker niet-ontvankelijk in verzoek of sprake is van onderscheid op grond van leeftijd jegens een derde. Klacht over victimisatie

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2006-85>

De Commissie is niet bevoegd te beoordelen of de Staatssecretaris van Financiën onderscheid maakt op grond van geslacht en/of seksuele gerichtheid jegens verzoekers door te weigeren hun uitgaven in verband met een IVF-behandeling in mindering te brengen op hun belastbare inkomen.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2006-61>

Voorgenomen afspiegelingsbeleid in strijd met de wet met betrekking tot de gronden geslacht en seksuele gerichtheid, maar niet met de gronden ras en handicap of chronische ziekte. Tevens verboden onderscheid op grond van leeftijd.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2006-56>

Verboden onderscheid op grond van seksuele gerichtheid door bij de vaststelling van de premie van het nabestaandenpensioen van een heteroseksuele relatie uit te gaan.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2006-32>

De Commissie is niet bevoegd te beoordelen of een motorrijvereniging voor vrouwen onderscheid heeft gemaakt op grond van hetero- of homoseksuele gerichtheid door geen bescherming te bieden tegen een gestelde discriminatoire bejegening en door verzoekster.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2005-224>

Direct onderscheid op grond van homoseksuele gerichtheid door mannenstellen uit te sluiten van (gezins)korting voor de entree van beurzen.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2005-5>

Verweerder maakt direct onderscheid op grond van homoseksuele gerichtheid door homoseksuele koppels uit te sluiten van deelname aan een onderzoek naar het uitstellen van zaadlozing bij seksuele stimulatie.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2004-116>

Direct onderscheid op grond van homoseksuele gerichtheid en geslacht door ongemengde paren uit te sluiten van deelname aan door of namens verweerders georganiseerde reguliere danswedstrijden.

Discussiepaper wijziging non-discriminatiegrond seksuele gerichtheid in de Awgb

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2004-104>

Verweerster heeft niet kunnen bewijzen dat de seksuele gerichtheid van verzoeker geen rol heeft gespeeld bij het afbreken van de onderhandelingen ten behoeve van een samenwerkingsovereenkomst.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2003-150>

Onderscheid op grond van homoseksuele gerichtheid door verzoekster uit te sluiten van een geneesmiddelenonderzoek omdat ze de voorgeschreven voorbehoedsmiddelen niet gebruikt ter voorkoming van zwangerschap.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2003-113>

Verboden onderscheid op grond van homoseksuele gerichtheid bij het beëindigen van de arbeidsverhouding

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2003-43>

De Commissie is niet bevoegd omdat het verzoek betrekking heeft op een rechtsverhouding binnen een genootschap op geestelijke grondslag.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2002-24>

Verzoekster is niet ontvankelijk in haar klacht tegen gemeente die trouwambtenaar benoemt met gewetensbezwaren.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2001-144>

Geen onderscheid op grond van homoseksuele gerichtheid bij de bejegening en de beëindiging van de arbeidsverhouding.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2001-101>

Geen onderscheid naar homoseksuele gerichtheid door de wederpartij bij de bejegening van verzoeksters op het strand van Aruba.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2001-100>

De Commissie acht zich niet bevoegd uitspraak te doen over de vraag of de handelingen van een hotel op Aruba in strijd zijn met het verbod op discriminatie op grond van homoseksuele gerichtheid.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2001-35>

Onderscheid naar homoseksuele gerichtheid bij arbeidsvoorwaarden als bedoeld in artikel 5 lid 1 sub d van de Algemene wet gelijke behandeling.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2000-95>

Direct onderscheid op grond van homoseksuele gerichtheid bij het aanbieden van goederen en diensten (behandeling pedicure)

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2000-90>

Objectief gerechtvaardigd indirect onderscheid naar heteroseksuele gerichtheid, nu alleen homo- en biseksuele mannen in aanmerking komen voor een gratis vaccinatie in het kader van het project "Experiment hepatitis B vaccinatie risicogroepen".

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2000-53>

Geen onderscheid op grond van homoseksualiteit en geslacht, nu wegens gebrek aan feitelijke gegevens dit onderscheid door de Commissie niet valt vast te stellen.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/2000-4>

Onderzoek uit eigen beweging: geen onderscheid naar burgerlijke staat door de dertien IVF-instellingen ten aanzien van ongehuwde man/vrouw paren; direct onderscheid naar homoseksuele gerichtheid door drie instellingen door lesbische paren uit te sluiten

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/1999-36>

Uitsluiting van homoseksuelen als bloeddonor op basis van Richtlijn Donorkeuring door bloedbanken± geen strijd met wet.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/1998-139>

Geen verboden onderscheid naar homoseksuele gerichtheid door mannen met een verhoogd risico op seksueel overdraagbare aandoeningen uit te sluiten als spermadonor.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/1997-103>

De wederpartij heeft door haar verzoek tot ontbinding van de arbeidsovereenkomst geen onderscheid naar homoseksuele gerichtheid gemaakt.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/1997-59>

Discussiepaper wijziging non-discriminatiegrond seksuele gerichtheid in de Awgb

Het verstrekken van subsidie aan het Garantiefonds van het Nederlandse Rode Kruis kan niet worden beschouwd als het aanbieden van goederen of diensten als bedoeld in artikel 7 AWGB.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/1997-50>

De wederpartij heeft door verzoeker niet toe te laten op camping direct onderscheid naar homoseksuele gerichtheid gemaakt; de aanduiding familie- en gezinscamping is toegestaan.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/1997-38>

Door de status van medehuuder slechts toe te kennen indien twee jaar een gemeenschappelijke huishouding is gevoerd, maakt de wederpartij direct onderscheid naar burgerlijke staat en indirect onderscheid naar homoseksuele gerichtheid.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/1997-29>

Het uitsluiten van paren van gelijk geslacht van danswedstrijden is direct onderscheid op grond van geslacht en indirect onderscheid op grond van homoseksuele gerichtheid.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/1996-108>

Geen onderscheid bij beëindiging van de arbeidsrelatie op grond van homoseksuele gerichtheid.

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/1996-83>

Geen onderscheid naar burgerlijke staat en homoseksuele gerichtheid vanwege artikel 4 onderdeel c AWGB

<https://mensenrechten.nl/nl/oordeel/1996-73>

De Commissie is niet bevoegd te oordelen over gemaakt onderscheid in de arbeidsvoorwaarden met betrekking tot een Amerikaanse arbeidsovereenkomst